

การกล่อมเกลாதองการเมือง และทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

**The Political Socialization and Democratic Attitude of Student,
Department of Political Science, Phetchabun Rajabhat University.**

ชโลบล ชัยนิคม¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ 1) เพื่อศึกษาระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลாதองการเมืองและทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 212 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Regression) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า การกล่อมเกลาทองการเมืองของนักศึกษายู่ในระดับปานกลาง และนักศึกษามีทัศนคติทางการเมืองประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง ตัวแปรด้านเพศ รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน และการกล่อมเกลาทองการเมือง มีผลต่อทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ส่วนตัวแปรด้านอายุ ระดับชั้นปีการศึกษา อาชีพบิดา และอาชีพมารดา ไม่มีผลต่อทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

คำสำคัญ : การกล่อมเกลาทองการเมือง ทัศนคติ ประชาธิปไตย

Abstract

The purpose of research has three folds; 1) to study the level of democratic political attitude of student of the Department of Political Science, Phetchabun Rajabhat University; 2) to compare the personal factors which differentiated the democratic political attitude of student and 3) to study the relationship between political socialization and democratic political attitude. The samples is 212 students. The data were collected by using questionnaires. Data analyzed by using a percentage, a mean, a standard deviation, a t-test, a One-Way ANOVA, and a Simple Regression Analysis (sig. = .05). The result found that the level of political

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

e-mail : spinnaker-cabot@hotmail.com โทร. 081-871-7425

socialization of student is medium, and the level of democratic political attitude of student is high. Factor that caused difference in their attitudes were gender, family's income per month, and political socialization. The other factor such as age, the year of study, father's occupation and mother's occupation, did not effect on the democratic attitude.

Keywords : Political Socialization Attitude Democracy

บทนำ

นับตั้งแต่สังคมไทยเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นประชาธิปไตย แต่ทว่าระบอบดังกล่าวก็มีความล้มเหลว ค่อนข้าง และถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่ตลอดทั้งในระดับอุดมการณ์ และระดับการปรับประยุกต์ใช้กับสังคมการเมืองไทย นี่เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยว่าสังคมมีทัศนคติที่ไม่ดีซึ่งต่อระบอบประชาธิปไตย ทั้งเรื่องของโครงสร้าง สถาบันทางการเมืองรูปแบบการปกครองอีกทั้งอุปสรรคของวัฒนธรรมทางการเมืองพื้นฐานของสังคมไทยเอง ในการนี้ตามทฤษฎีกระบวนการกล่อมเกลางานการเมืองสามารถกล่าวได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากอดีตถึงปัจจุบันยังมีข้อบกพร่องหรืออาจยังถูกละเลยด้วยความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ส่งผลให้พฤติกรรมและสำนึกทางการเมืองของเยาวชนเพิกเฉยต่อสถานการณ์ที่เป็นจริงในสังคม จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการกล่อมเกลางานการเมือง และทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนที่มีความพร้อมทั้งด้านความคิด สติปัญญา และความสามารถ อีกทั้งยังจะเป็นปัญญาชนผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาประเทศได้ในอนาคต ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลางานการเมือง และทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์” ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการกล่อมเกลางานการเมืองและทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จรัส ตั้งชูวงศ์เกตุ (2545: 38-40) ได้สรุปแนวคิดของ Rush และ Athoff ไว้ว่าการกล่อมเกลางานการเมืองเป็นกระบวนการซึ่งบุคคลแต่ละคนรู้ตนเองว่าอยู่ในระบบการเมือง ทำให้เกิดมโนคติหรือปฏิกิริยาต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง กระบวนการนี้เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของ

สังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และยังเกิดจากกระบวนการที่มีบทบาทต่อกันในระหว่างบุคคลิกภาพและประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคนนั้นอีกด้วย คำอธิบายดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการให้คำจำกัดความ ที่ชัดเจนพอสมควรของกระบวนการกล่อมเกลாதองศาทางการเมือง

จากการที่ประชาธิปไตย (Democracy) มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำ คือ Demos แปลว่า “ประชาชน” และ Kratos แปลว่า “อำนาจ” เมื่อนำมารวมกันเข้าแล้วก็หมายความว่า “อำนาจของประชาชน” หรือ “ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2549: 72) ดังนั้นหัวใจของประชาธิปไตย คือ อำนาจอิสระสูงสุดเด็ดขาดในแผ่นดินเป็นของประชาชน ซึ่งไม่ว่าจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันขนาดไหน ในเรื่องที่ว่าใคร คือ “ประชาชน” ก็ตาม แต่สิ่งที่ต้องยอมรับร่วมกันก่อนก็คือ อำนาจอิสระสูงสุดเป็นของประชาชนนี่คือหัวใจของสิ่งที่เรียกว่าประชาธิปไตย ในสมัยกรีกโบราณ “demos” คือพลเมืองเพศชายเท่านั้นที่ถือว่าสิทธิเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ดังนั้นประชาธิปไตยสมัยเฮนรีโบราณจึงเป็นการปกครองที่ประชากรส่วนน้อยเท่านั้นมีส่วนร่วม สำหรับในยุคใหม่ขอบข่ายของ “ประชาชน” ขยายเพิ่มขึ้นตามลำดับจนครอบคลุมทั้งประชากรชายและหญิงที่บรรลุนิติภาวะ แต่ใช้เวลาในการพัฒนา และการเคลื่อนไหวช้าเร็วต่างกันไปในแต่ละประเทศ แม้แต่ในประเทศตะวันตกก็เพิ่งประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 20

แนวคิดสำคัญของประชาธิปไตยสมัยใหม่ คือ สิทธิ (Right) อันได้แก่ 1) สิทธิพลเมือง 2) สิทธิทางการเมือง และ 3) สิทธิทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม แนวคิดที่สอง คือ ความเสมอภาค (equality) หมายถึง บุคคลย่อมเสมอกันในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การใช้สิทธิ และเสรีภาพนำมาสู่การจัดตั้งสถาบันทางการเมืองที่ต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนในการที่ประชาชนจะถูกปกครอง หรือที่เรียกว่ารัฐบาลแห่งจันทานุมิตี ที่มีสมาชิกของสภามีสถานะเป็นตัวแทนในการใช้สิทธิและเสรีภาพในนามของประชาชน โดยการใช้ระบบการตัดสินใจที่เรียกว่า “การปกครองของคนส่วนใหญ่ และสิทธิของคนส่วนน้อย” ดังนั้นรัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ จึงควรปกครองเพื่อประชาชนหรือเพื่อ “สาธารณะประโยชน์”

ดังนั้นการอบรมกล่อมเกลาทองศาทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งเป็นเหตุแรกในการแสดงให้เห็นทัศนคติ ระบบความคิด ความเชื่อ และการกระทำของบุคคลในระบบการเมือง ซึ่งส่งผลถึงพฤติกรรมทางการเมืองด้วยเช่นกัน ดังนั้นการที่พลเมืองในแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะใดนั้น ต่างก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง หรือการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งมีสถาบันทางสังคมต่างๆ ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง เช่น ครอบครัว โรงเรียน ความสัมพันธ์ทางสังคม สถาบันศาสนา และสื่อมวลชน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากร คือ นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 449 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยใช้ใบรายงานชื่อนักศึกษา มีช่วงการสุ่มคือ 2 จำนวน ได้ตัวอย่างจำนวน 212 คน ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนำมาประมวลผลด้วยโปรแกรม

คอมพิวเตอร์ ด้วยค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) F-test และการวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression)

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 86.30 และมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 13.70 โดยผลการวิจัยพบว่า ไม่มีนักศึกษากลุ่มตัวอย่างคนใดที่มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับต่ำ

2. จากการศึกษาเปรียบเทียบระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่าในภาพรวมนักศึกษาที่มีเพศ และรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน จะมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน

3. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมืองและทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ระดับนัยสำคัญ .05

สรุปและอภิปรายผล

โดยภาพรวมนักศึกษามีระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.353$) และมีระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษายู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.763$) โดยมีลักษณะที่สำคัญดังนี้ หัวข้อที่นักศึกษาให้ความสนใจมาก และมีทัศนคติอยู่ในระดับสูง เช่น อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน คือหัวใจของประชาธิปไตย “หนึ่งคนหนึ่งเสียง” รัฐบาลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีความเข้าใจหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย และมีทัศนคติสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วยังมีหัวข้อที่นักศึกษามีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง นิยมผู้มีอำนาจ มีฐานะ มีบารมี การเล่นพรรคเล่นพวก และการเห็นแก่ประโยชน์ของตนและพวกพ้อง และไม่ตระหนักในสิทธิทางการเมืองของประชาชน

ในส่วนการกล่อมเกลาทางการเมือง พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษามีการกล่อมเกลาทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วนั้น หัวข้อที่นักศึกษามีการกล่อมเกลาทางการเมืองอยู่ในระดับสูงผ่านสื่อคือโทรทัศน์ นักศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญบางอย่างในครอบครัว และการเรียนในชั้นเรียนที่อาจารย์ผู้สอนได้เปิดโอกาสให้แสดงความเห็นได้อย่างอิสระ แสดงให้เห็นว่า สื่อมีบทบาทที่สำคัญอย่างมาก การแข่งขันของวงการสื่อสารมวลชน ทำให้ข่าวสารมีความน่าสนใจ ทำให้ครอบครัวมีโอกาสพูดคุยปัญหาเรื่องการเมืองร่วมกัน มีการรับฟังความคิดเห็นที่เป็นเหตุเป็นผลในครอบครัว และการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันมักเน้นให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

เมื่อมาเปรียบเทียบกับตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปี อาชีพบิดา อาชีพมารดา รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน และการกล่อมเกลาทางการเมือง พบว่าในภาพรวมนักศึกษาที่มีเพศ รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าสังคมไทยนั้นมีลักษณะโดยทั่วไปยังเป็นสังคมคตินิยมและประเพณีนิยมเช่นเดียวกับสังคมกำลังพัฒนาทั้งหลายซึ่งยังไม่ให้ความสำคัญต่อบทบาทของสตรีเท่าใดนัก (สุชาติ เจริญศรี, 2521: 17-18) และแนวคิดที่ว่าคนที่มีฐานะไม่ค่อยดีต้องวิตกกังวลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ ต้องขวนขวายเล่าเรียนเพื่อให้สามารถสำเร็จการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Key (1958: 642) ซึ่งพบว่า “ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่มีผลต่อการเข้าร่วมทางการเมืองได้แก่ รายได้ซึ่งมีความสำคัญมาก” สำหรับนักศึกษาที่มีอายุ ระดับชั้นปี อาชีพบิดา และอาชีพมารดาแตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน และนักศึกษาที่มีการกล่อมเกลาทางการเมืองในระดับสูง ก็มีแนวโน้มที่จะมีระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูง เนื่องจากการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งเป็นเหตุแรกในการแสดงให้เห็นทัศนคติ ระบบความคิด ความเชื่อ และการกระทำของบุคคลในระบบการเมือง ซึ่งส่งผลถึงพฤติกรรมทางการเมืองด้วยเช่นกัน ดังนั้นการที่พลเมืองในแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะใดนั้น ต่างก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง หรือการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งมีสถาบันทางสังคมต่างๆ ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง เช่น ครอบครัว โรงเรียน ความสัมพันธ์ทางสังคม สถาบันศาสนา และสื่อมวลชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ชี้ว่าภาพรวมระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรมีการพัฒนา นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ให้มีความสนใจใฝ่รู้ทางการเมืองให้มากขึ้น ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การโต้วาที การจำลองการเลือกตั้ง เพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ทางการเมืองด้วยตนเอง และเพื่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยภายในสถาบันอุดมศึกษา แม้ส่วนภาพรวมทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง แต่ยังมีนักศึกษาจำนวนหนึ่งที่มีระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรจัดให้มีการอบรม สัมมนานักศึกษาถึงแนวความคิดและทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างสม่ำเสมอ สอดแทรกกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้จิตใจเกิดความเชื่อมั่นในระบบการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยการ สนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยประเภททั่วไปประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 จากสถาบันวิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ได้กำกับนักวิจัยให้สามารถบริหารการทำวิจัยได้สำเร็จลงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2549). **หลักรัฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จรัส ตั้งชูวงศ์เกตุ. (2545). **ความเห็นห่างทางการเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีนิติบัญญัติคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2544). **อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย**. หนังสือลำดับที่ 2. โครงการปริญญาโทสาขารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุชาติ เวโรจน์. (2521). **ความรู้สึกล้มลุกผลทางการเมืองและความสนใจทางการเมือง**. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Key, V.O. (1958). **Politics, Parties, and Pressure Groups**. (4th ed.). New York: Crowell.